

VLADIMÍROVI CLEMENTISOVI

Bratislava 8. januára 1946

Dňa 2. t. m. prijal som Tvoj odkaz od dr. Ruppelta, aby som zistil, či tunajšie politické orgány by chceli umožniť pomaďarčeným Slovákom, najmä na území okupovanom, návrat do slovenského etnika, čo by predpokladalo zmenu prezidentského dekrétu o pozbavení štátneho občianstva občanov ČSR maďarskej a nemeckej národnosti a v prípade, že by sa týmto pomaďarčeným Slovákom mal umožniť návrat do slovenského národného kolektíva, za aký dlhý čas by Štátny štatistický úrad vedel zvládnuť túto materiu. V prúde sú tieto opatrenia:

1. Zbor povereníkov s Predsedníctvom SNR sa zide na osobitnej porade o tejto veci, na ktorú prizvú i rozličných expertov.

2. Aj do tých čias však môžeš s pokojným svedomím robiť všetky prípravy pre doplnenie prezidentského dekrétu, pretože — ako poznám vec i náhľad tunajších ľudí — všetci sa vyslovia za umožnenie návratu pomaďarčených Slovákov do slovenského národného kolektíva.

Novomeský už 3. 1. písal predsedovi SNR J. Lettrichovi:

„V našej tlači vyskytli sa v poslednom čase hlasy, ktoré upozorňujú na otázku odnárodených Slovákov, menovite na území uchmatnutom Československu po 2. novembri 1938. Podľa dekrétu prezidenta Republiky títo ľudia sú pozbavení štátneho občianstva a majú byť ako Maďari vymenení, poprípade vykázaní. V najlepšom prípade môžu byť výnimočne ponechaní u nás, avšak ako Maďari. Stojí pred nami otázka, na ktorú bude treba dať jednoznačnú odpoveď: máme sa pokúsiť zachrániť týchto odnárodených Slovákov a umožniť im návrat do slovenského národného kolektíva? Ak kladne zodpovieme túto otázku, znamenalo by to malú zmenu v dekréte prezidenta Republiky o pozbavení štátneho občianstva

3. Niektorí odborníci už aj vypracúvajú smernice, podľa ktorých by sa mali za Slovákov považovať tí, ktorí sa za Slovákov dnes hlásia, i keď v dobe okupácie sa hlásili za Maďarov.

4. Štátny štatistický úrad by vedel zvládnuť prácu spojenú s týmto opatrením za 4 až 6 mesiacov.

5. Podľa mierneho odhadu možno počítať s tým, že 150—200.000 osôb, dnes za Maďarov považovaných, by sme mohli s pokojným svedomím prijať ako Slovákov.

L. Novomeský

občanov maďarskej národnosti. Vyriešenie tejto otázky je veľmi naliehavé už aj pre blížiaci sa mierové rokovania, na ktorých jednoznačne musí stáť otázka vysťahovania Maďarov. Preto navrhujem, aby v najbližšej dobe bola zvolaná spoločná schôdza Predsedníctva SNR a Zboru povereníkov, na ktorej by sa tento problém prerokoval a záver oznámil sa vláde do Prahy, aby ona patričné konzekvencie z tohto rozhodnutia vyvodila.

Navrhujem tiež, aby na prejednanie tejto otázky prizvali sa slovenskí menšinoví pracovníci z území Maďarmi obsadených, ako aj pracovníci, ktorí sa otázkou touto zapodievali. Menoslov týchto ľudí na požiadanie pripravím. Prosím o rozhodnutie v najbližšom čase tiež preto, lebo Ministerstvo zahraničných vecí žiada od nás v tejto záležitosti jasnú odpoveď.“

Táto akcia sa nazývala neskôr reslovakizáciou, venovala sa jej veľká pozornosť, ale napokon sa skončila neúspešne, lebo po Februári 1948 sa problém riešil na inom základe.